

DE LICHTE VOORDE

PERIODIEK VAN DE
VERENIGING VOOR OUDHEIDKUNDE TE LICHTENVOORDE

Gezicht op Vragender bij Lichtenvoorde.

Vragender anno 1905

No. 30
December 1994
ISSN: 0927-6688

Inhoud

	Pagina
Voorwoord van de redactie	2
In memoriam "Jan Frederik Wilhelm Buijink"	3
Afscheidswoord aan de heer Louis Polders	4
Lichtenvoorde in de 2e Wereldoorlog	5
Dialezing "Harreveld doorgrond"	5
Genealogie lezing d.d. 15 november 1994	6
Pastoraat laatste kwartaal negentiende eeuw	7
Van havezate tot justitiële behandel inrichting	10
Waar bleven de bodemvondsten	12
Foto-boek Lichtenvoorde	13
Een kort historisch overzicht van 100 jaar onderwijs in Vragender	14
Het geslacht van Tongerlo	16
Breucken prothocoll 1715	25
Melkdiploma	27
Opgraving havezate Harreveld	29
Aanwinsten bibliotheek	31
Aanwinsten foto-archief	32
Personalia	33
Adressen bestuur	34

Bij de afbeelding op de voorkant:

Vragender rond 1905 gezien vanaf de ruïne (rechts de Kapelweg).

Van links naar rechts: de molen Gunnewick, de schuur met cafe Eeftink, de woning van de 'pastoorsmeid' en tenslotte de parochiekerk uit 1871.

(foto: collectie Eppingbroek)

Voorwoord van de redactie

Eind 1994 lukte het ons weer opnieuw een uitgave van de periodiek De Lichte Voorde tot stand te brengen, waarbij U tevens kunt vaststellen, dat de redactie is gewijzigd in het driemanschap:
A.J. Vos, G.A.Th.M. Nijs en R. Wissink.

De heer Polders heeft - na ruim vijf jaar redactielid te zijn geweest - wegens ziekte moeten bedanken. Wij, de overige redactieleden, danken hem voor de prettige samenwerking en de lay-out uitvoeringen van de laatste tien periodieken. Gelukkig kon op korte termijn de heer R. Wissink bereid gevonden worden om de plaats van de heer Polders in de redactie over te nemen. Wij hopen op een jarenlange samenwerking bij de verzorging van ons tijdschrift en wensen hem daarbij veel plezier en genoegen.

Behalve verenigingsactiviteiten kunt u ook aantreffen:

een In Memoriam gewijd aan een van de oprichters van de Vereniging,
een afscheidswoord aan de heer Louis Polders als bestuurslid,
een vervolg van het geslacht van Tongerlo door A.J.L. Penders.

De heer John Toebes legde in een verslag de presentatie vast van het boek Harreveld doorgrond, historisch archeologisch onderzoek naar 'eene oude haevesaete' door Godfried Nijs & Hermine Manschot-Tijdink en over de opening van de vitrine met bodemvondsten uit de gracht te Harreveld in 't Kempken-dorpshuis.

De heer Antoon Vos vervolgde een deel van de kerkgeschiedenis van de St. Bonifatiusparochie te Lichtenvoorde onder de noemer: = Pastoraat laatste kwartaal negentiende eeuw = met subtitel:
Van Turnhout / Derks / Nieuwenhuizen / Tollenaar.

Ook verschijnt van zijn hand het verslag van een werkgroep "transcriptie" betreffende een Breucken prothocoll 1715-1734, alsmede een lijst van de daarin voorkomende familienamen uit de gehele gemeente Lichtenvoorde.

De heer Godfried Nijs brengt nog een andere bodemvondst aan het licht, die al eerder, vlak na de Tweede Wereldoorlog in Harreveld, is gedaan.

Van ons bestuurslid de heer H. te Brake treft u aan het verslag van een lezing door de heer W. van Gent uit Deventer over het onderwerp: stamboomonderzoek van hobby tot hartstocht!

Gestoken in een nog beter passend groen-jasje hopen wij, als redactie, dat de inhoud en vormgeving u mag aanspreken, dat u er veel leesplezier in zult ontdekken en dat nr. 30 van de periodiek De Lichte Voorde u plezierig mag brengen van het oude in het nieuwe jaar.

Alvast een gelukkig 1995!

Namens de redactie,
A.J. Vos

IN MEMORIAM

Op 9 oktober 1994 is van ons heen gegaan

Jan Frederik Wilhelm Buijnink.

Hij werd geboren op 28 januari 1911 te Lichtenvoorde en naast vader van vier kinderen was hij van beroep makelaar/taxateur assurantiën.

Tevens was hij een van de mede-oprichters van de Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde.

De heer Buijnink was vanaf het begin op 28 oktober 1971 bestuurslid en penningmeester van de vereniging. Deze functie vervulde hij ruim 18 jaar lang.

Hij was zeer begaan met de oude geschiedenis van ons Lichtenvoorde en voorstander van het behoud van 't oude en bekende. Vandaar ook zijn zorg voor de restauratie van het in zijn familie bezit zijnde oude Richtershuis, genaamd "Het Hof".

Ook droeg hij de N.H. Johanneskerk een warm hart toe. Hij was dan ook een tijdlang verbonden aan deze kerk als president-kerkvoogd.

Ook was hij bijzonder trots op zijn eigen patricierswoning aan de Rapenburgsestraat 15.

Bij zijn afscheid als bestuurslid van onze vereniging werd hem op 20 maart 1990 het erelidmaatschap van de vereniging aangeboden.

De vereniging is de heer Jan Buijnink veel dank verschuldigd voor zijn tomeloze inzet, zijn warme belangstelling en zijn correcte financiële beheer van de oudheidkundige vereniging gedurende bijna twee decennia, maar ook niet in de laatste plaats voor zijn navorsingsgeest naar de feiten en gegevens van toen.

Het bestuur van nu wenst zijn vrouw en kinderen, dat een bede van hem: "De Heer is mijn herder" ook voor hen van toepassing mag zijn, om het gemis van hun dierbare te kunnen dragen.

Namens het bestuur,
A.J. Vos (voorzitter)

Afscheidswoord aan de heer Louis Polders, dinsdag 25 oktober 1994

Zoals te doen gebruikelijk nemen we binnen het bestuur van de Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde van een collega afscheid bij diens vertrek of dat nu is wegens het verstrijken van een bepaalde zittingsduur volgens de statuten of wegens andere redenen zoals bijvoorbeeld de gezondheid.

Achteraf vind ik het typerend, dat ik er gewoon boven geschreven heb: Afscheidswoord van de heer Louis Polders. Want ik heb zo het gevoel, dat hij al die jaren vanaf 1988 tot 1994 voor de meesten van ons zeer lange tijd Meneer Polders was en voor enkelen pas korte tijd Louis. Behalve schrijver van verhandelingen en verhalen in onze periodiek De Lichte Voorde, voelde hij zich al gauw aangetrokken tot het mee samenstellen van ons blad als redactielid. Hier kon hij zijn kennis en kunde goed laten uitkomen niet alleen in stijl en bewoording, maar ook als layout maker van ons tijdschrift.

In de periodiek nr. 20 (uitgave januari 1989) staat opgetekend: "In het afgelopen jaar (1988) werd de heer Polders als nieuw bestuurslid aangezocht voor onder meer de redactie periodiek".

Een jaar later in januari 1990 maakt nr. 21 gewag van de "commissie periodiek": Vos - Eppingbroek - Polders.

In de daaropvolgende nummers treffen we regelmatig artikelen aan van zijn hand.

De uitgave werd steeds accurater en verzorgder, maar wat zeker zo belangrijk is het werd steeds inhoudrijker. Dit laatste is uiteraard de verdienste van de gehele redactie en al diegenen welke stukken hebben aangeleverd. Bij een schermutseling medio 1992 omtrent een evaluatie van een van de laatst uitgegeven periodiek, schreef Louis onder meer "Overigens acht ik meer de inhoud van belang". De titelpagina is een "Lokkertje".

Aan die inhoudverbetering heeft U, of mag ik jij zeggen, ruim vijf jaar lang meegewerkt en er zelf ook voor gezorgd, dat "wie schrijft ook blijft" en daarvoor zijn we je veel dank verschuldigd.

Beste Louis, ondanks het feit, dat ik blij ben dat ik toen ter tijd het beschikbaar stellen van je functie niet heb aanvaard, evenmin als de overige bestuursleden dat hebben gedaan, vinden wij het jammer, dat je nu om gezondheidsredenen toch je functie meent te moeten neerleggen.

Anderzijds zijn wij blij, dat je er toch nog betrekkelijk goed vanaf bent gekomen en je nog kunt genieten van het leven, samen met je vrouw Erna.

Ook zij zal nu zeker meer aanspraak op je kunnen maken.

Louis, nogmaals bedankt voor je inzet, elan en inspiratie bij het een half decennium lang uitbrengen van een tiental periodieken en we hopen, dat je met warme belangstelling het verdere verloop van de vereniging en onze eigen periodiek zult blijven volgen.

Ook willen we mevrouw Polders niet vergeten.

Als er iemand ook bedankt mag worden, dan bent u dat wel, al was het alleen maar voor :

- * het beschikbaar stellen van je man;
- * de vele uren welke je alleen moest doorbrengen;
- * het bundelen en nieten van de periodieken;
- * het koffieschenken tijdens de redactie vergaderingen.

Nogmaals Erna en Louis Polders: bedankt !

Namens het bestuur,
A.J. Vos (voorzitter).

Oproep redactie: Lichtenvoorde in de 2e wereldoorlog

Volgend jaar wordt overal in Nederland 50 jaar bevrijding herdacht. Ook de Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde wil deze gebeurtenis niet ongemerkt voorbij laten gaan.

Velen van ons kunnen de donkere oorlogsjaren nog levendig voor de geest halen. Af en toe hoor je de verhalen over Lichtenvoorde in de 2e wereldoorlog. Verhalen over inkwartiering, evacuees, neergestorte vliegtuigen, bonkaarten, onderduikers, het verzet, de N.S.B., beschietingen en bombardementen. Opvallend is hoe weinig er van deze verhalen zijn opgeschreven. Ook deze periode uit onze geschiedenis verdient het om vastgelegd te worden.

Misschien denkt U dat uw ervaringen 'niet van belang' of 'allang bekend' zijn. Bedenk dan dat er een hele generatie is die de oorlog (gelukkig) niet heeft meegemaakt. Met name voor hen is het belangrijk te weten wat er zich in die periode in ons dorp heeft afgespeeld.

Naast verhalen en anekdotes zijn foto's of ander materiaal van harte welkom.

Het ligt in de bedoeling dat De Lichte Voorde nr. 31 rond de herdenking van de bevrijding te laten verschijnen. Dat is echter totaal afhankelijk van de artikelen over de oorlogstijd in Lichtenvoorde bij de redactie binnen komen!

Het redactieadres is: Dhr. R. Wissink
Bilderdijkstraat 11
7131 NH Lichtenvoorde

Dialezing 'Harreveld doorgrond' op 17 januari 1995

De Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde, onderdeel van onze vereniging, heeft sinds de oprichting in maart 1990 al heel wat keren de schop in de grond gestoken.

Het grootste project dat de A.W.L. in die bijna vijf jaar onder handen heeft gehad is ongetwijfeld de opgraving op het terrein van het oude internaat te Harreveld.

Daarbij werden de overblijfselen van het huis of havezate Harreveld gevonden. Met name uit de gracht kwamen grote hoeveelheden vondsten aan het daglicht.

Daarnaast werd een grondig onderzoek in de archieven uitgevoerd waarbij veel nog niet eerder gepubliceerd materiaal werd gevonden.

Aan de hand van alle gegevens uit archief en bodem ontstaat een beeld van de havezate Harreveld, de bewoners en hun dagelijks leven.

De ontdekkingen hebben hun neerslag gevonden in het boek *Harreveld doorgrond, historisch-archeologisch onderzoek naar 'eene olde haevesaete'*, uitgegeven door het Staring Instituut.

Beide auteurs, Godfried Nijs en Hermine Manschot-Tijdink, zullen op dinsdag 17 januari 1995 in 'de Koppelpaarden' een dialezing verzorgen waarin de vondsten uit archief en bodem ruimschoots aan de orde zullen komen. U bent hierbij van harte uitgenodigd. Aanvang 20.00 uur.

Genealogie lezing d.d. 15 november 1994

Voor de leden van de vereniging en voor verdere belangstellenden hield de heer van Gent uit Deventer een inleiding over genealogie, ook wel stamboomonderzoek genoemd. De heer van Gent is een gezellige spreker die kan putten uit een ruime ervaring als amateur-genealoog. Zo kan hij de aandacht vestigen op aspecten die anders niet zo gauw

aan de orde komen, zoals bijvoorbeeld

"Verwacht geen of weinig bijval van je familie" en "genealogie begint als hobby, maar werkt verslavend".

De opzet van stamboomonderzoek kan op verschillende manieren worden gedaan. Veelal worden de stamvaders in de rechte lijn opgezocht. Ook kunnen kwartierstaten worden gemaakt. Dus de beide ouders, twee paar grootouders, vier paar overgrootouders enzovoort.

Een parenteel vermeldt alle nakomelingen van een ouderstel.

De eerste gegevens kunnen tegenwoordig vrij eenvoudig worden opgezocht in de gemeente-archieven, met name in de geboorte-, trouw- en overlijdensregisters. Met een beetje geluk zijn daar de namen te vinden van de generaties terug tot 1811. Voor de tijd daarvoor dient men te zoeken in de kerkelijke archieven. Het kan van belang zijn ook in de archieven van andere richtingen te kijken. Het kwam nogal eens voor dat kinderen uit een gezin, "verschillend" gedoopt werden. Bij familieleden die van verder weg kwamen, werd vaak een grotere plaats als geboorteplaats opgegeven, zodat de echte naam veelal werd gevonden in een plaats in de omgeving van de genoemde.

Veel informatie over de leefwijze van voorgelachten is te vinden in onder meer bidprentjes, bijlagen bij trouwaktes, dispensaties en dergelijke. Ook belastingregisters, oproepen voor de dienstplicht en niet te vergeten, uitspraken van rechters, geven veel informatie over hoe het er vroeger aan toe ging.

In deze streken kwam het nogal eens voor dat de familienaam werd verwisseld met de boerderijnaam, bij verhuizing of huwelijk. Zoiets vergemakkelijkt het zoeken uiteraard niet.

Zo kwamen veel vrouwen van ambachts- en handelslieden uit andere streken, dus het zoeken naar de herkomst kan extra problemen meebrengen.

Uit het enthousiaste verhaal van de heer van Gent bleek dat stamboomonderzoek erg interessant kan zijn. Ook de vele bijzonderheden die hij kon vertellen over zijn "gevonden" namen, werden door de aanwezigen bijzonder gewaardeerd.

Hoewel rekening was gehouden met een niet al te groot aantal leden, telden we toch zo'n veertig belangstellenden.

H. te Brake

Pastoraat laatste kwartaal negentiende eeuw

Van Turnhout/Derks/Nieuwenhuizen/Tollenaar

Bartolomeus Andreas van Turnhout

Het zeer beknopte parochie-archief meldt hierover als volgt:

"Den 7den November 1875 volgde de Eerw. Pater B.A. van Turnhout den WelE. P.M.A. Lonink, bij wien hij van Junij 1867 als kapelaan gewoond had, als Pastoor op. Tijdens de Eer. Heer B.A. v. T. Pastoor was, werd Vragender van de parochie Lichtenvoorde gescheiden, en door Z.D. Hoogw. Mgr. A.J. Schaepman tot Parochie verheven den 23 October 1876."

Pater Bartholomeus Adrianus van Turnhout werd geboren te Breda 1 februari 1831 en priester gewijd te Roermond 24 maart 1855. Hij was al kapelaan te Lichtenvoorde vanaf 11 juni 1867 en overleed als pastoor alhier 14 december 1883.

Begraven op het r.k. kerkhof te Lichtenvoorde werd zijn overblijfsel met die van pastoor Niessink en Lonink in 1896 overgebracht naar het gemetselde priestergraf in een kist verzameld en met "eene zerk gesloten, die kan afgerold worden". Al met al oefende hij hier meer dan zestien jaar de zielzorg uit.

Was Vragender eens het eerste godsdienstig centrum van de gemeente Lichtenvoorde vanaf 1444, waarin al sprake is van de St. Jacobs-kapel tot aan de dagen van de bouw van de Johanneskerk-voorganger in 1496... zo kon het nu weer bogen op een eigen 'parochiekerk', waarvan Thielen schrijft (p. 209):

"De eerste plannen om in Vragender een eigen kerk te bouwen dateren van 1862... na veel moeite en opofferingen kon in 1869 worden begonnen met de bouw van een bijkerk... die pastoor M.A. Lonink in 1871 inzegende en die - door Mgr. A.J. Schaepman tot parochie werd verheven in 1876 - en als eerste pastoor H. Jongerius OFM kreeg."

ANDREAS IGNATIUS SCHAEPMAN,

DOOR DE GENADE GODS EN DE GUNST VAN DEN APOSTOLISCHEN STOEL

AARTSBISSCHOP VAN UTRECHT,

ASSISTENT-BISSCHOP BIJ DEN PAUSELIJKEN TROON,

Na de dood van pastoor van Turnhout werd per 31 december 1883 benoemd:

Wilhelmus Johannes Anthonius Derks

Hij droeg de kloosternaam Leonardus, was geboren te Grave 27 oktober 1845. Zijn loopbaan was rijk aan afwisseling: eerst leraar aan het gymnasium te Megen 1869, dan rector aan hetzelfde gymnasium 1871, daarna kapelaan te Wychen 1874, pastoor te Lichtenvoorde 1883, rector te Amsterdam 1885, pastoor te Leiden 1886, custos van de Ned. Prov. 1886, gardiaan te Weert 1892, magister van de clerici te Maastricht 1895, pastoor te Bolsward 1896, na cervol ontslag met emeritaat te Venray 1918 en aldaar overleden 7 maart 1919.

De notulen van de parochie van 15 september 1884 vermelden een uitkering van een schade van f 475,- door bliksemingslag veroorzaakt aan de toren van de kerk op 4 juli 1884.

Onder zijn pastoraat werd door aankoop van grond het kerkhof vergroot. Het was hem niet gegeven velen hierop te begraven, want binnen twee jaar na zijn aanstelling werd hij op 13 november 'heengezonden'.

Na de heen-zending kwam de opvolging van:

Joannes Henricus Antonius Nieuwenhuizen

Geboren te Grave (evenals zijn voorganger) op 26 augustus 1835 en op 28 augustus 1859 te Roermond priester gewijd. Achtereenvolgens was hij assistent te Weert 1859 en 1860 te Megen. Op 2 oktober 1862 werd hij gardiaan te Venray, 1865 vicarius te Venray, 1866 kapelaan te Nijmegen, 1883 pastoor te Zaltbommel en 12 november 1885 pastoor te Lichtenvoorde, waarna juni 1889 te Vragender en 1890 te Vorden. Vanaf 1894 te Ammerzoden waar hij 15 april 1903 overleed.

Uit het parochie-archief valt op te maken:

"Daar de huizing waar de Eerw. Zusters woonden en school hielden sinds lang zoo vervallen waren, dat zij eindelijk onbewoonbaar werden, moest besloten worden tot het bouwen van een nieuw gesticht en schoollokalen. - Hierover werden onderhandelingen geopend met het Moederhuis te Rotterdam en Mgr. de A-Bisschop P.M. Snickers. Doch daar vele moeilijkheden telkens kwamen opdagen - op dringend aanzoek van het Kerkbestuur werd het vertrek uitgesteld en besloten, dat de Zusters op den 1sten Augustus 1889 te Lichtenvoorde zouden verlaten." Toen zag het er somber uit!

PETRUS MATHIAS SNICKERS

Op 5 juli 1889 arriveerde te Lichtenvoorde - benoemd als opvolger -

Gijsbertus Joannes Josephus Tollenaar

Geboren te Amsterdam 26 februari 1832 en 20 maart 1858 priester gewijd te Roermond. Begon als kapelaan te Weert, was vanaf 1866 assistent te Maastricht, ging 1869 als kapelaan naar 's-Gravenhage en werd 5 juli 1889 benoemd tot pastoor te Lichtenvoorde.

Nog maar nauwelijks had hij een voet op Lichtenvoordse bodem gezet, of er werd in de maand juli (door kerkbestuur en zusterscongregatie) besloten, dat de Zusters zouden blijven en dat er een nieuw gesticht en nieuwe bewaarscholen zouden worden gebouwd. Onder goedkeuring van Mgr. P.M. Snickers, aartsbisschop van Utrecht, had de aanbesteding plaats op 13 februari 1890.

Het parochie-archief meldt verder:

"In hetzelfde jaar (1890) werd het lijkenhuisje in de kapelvorm gebouwd. Een stukje grond, zo breed als het kerkhof, gelegen tussen de weg die naar het kerkhof voerde en aangrenzende weilanden, werd aangekocht in 1891. Tevens werden de kerkraden ontdaan van het donker glas (waardoor de circelvormen verdwenen) en voorzien van kathedraalglas.

Door aan de onderkant van de ramen de donkere kant weg te nemen, ontstond er meer licht. Ook werden de donkere randen om de ramen naast het hoofdaltaar vervangen teneinde "licht te ontvangen op het altaar". Dit altaar werd naar de eis van de bouwtrant marmer geschilderd".

Ruim twintig jaar lang zouden de parochianen nog kunnen genieten van de "verbeteringen" in hun kerk en tevens van de door pastoor Tollenaar vervaardigde muurschilderingen achter het Maria-altaar.

Op 6 april 1900 overlijdt pastoor Tollenaar. Er wordt niet bij vermeld of ook hij bijgezet is in het in 1896 tot stand gekomen priestergraf.

Met de beelden-verplaatsing kwam een andere kijk op het interieur van de kerk.

"De beelden van St. Franciscus en St. Johannes tusschen de kolommen geplaatst. St. Josef ten halve doorgezaagd, op zijn plaats hersteld, in de nis boven het altaarstuk, waar het vroeger ten voeten-uit gestaan had, welke nis echter door onkundige was verkleind om de polychromie boven het altaar te laten zien. De boog van het altaarstuk werd tot een 1/2 m diepe nis veranderd en het door de tijd vergane schilderij vervangen door een nieuw, geschilderd door den Eerw. Pater Tollenaar".

Zo werd het laatste kwartaal van de vorige eeuw Lichtenvoorde geleid door bovengenoemde vier paters/pastors bijgestaan door de volgende kapelaans -Ordensbroeders OFM-:

- J. v.d. Burgt	1875-1881	- H. Grevers	1885-1887
- F. Reynart	1881-1882	- A.J. Koch	1887-1892
- P.J. Roeffs	1882-1885	- H.P. Sas	1892-1900

Voor U uitgeplozen en samengesteld
door A.J. Vos

Geraadpleegde literatuur:

- * Parochie-archief Lichtenvoorde (Bonifat.pastorie)
- * De parochies Lichtenvoorde-Harreveld-Zieuwent, door L.J. van der Heijden (1937)
- * Geschiedenis van de enclave Groenlo-Lichtenvoorde, door Th.A.M. Thielen (1966)
- * 125 jaar Franciskanen Lichtenvoorde 1856-1981
- * De historie van Zieuwent, door J. & R. Boekelder (1987)

Van havezate tot justitiële behandelinrichting

Toen we op donderdag 6 oktober j.l. rond 13.00 uur met een paar leden van de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde in Harreveld bijeen kwamen was het niet in onze werkkleding en uitgerust met laarzen, schop en troffelje zoals we dat gewend waren als amateur-archeologen, maar deze keer waren we keurig gekleed en vergezeld van enkele echtgenotes om gehoor te geven aan de uitnodiging van de Frentrop Stichting tot het bijwonen van de opening van de nieuwe gesloten justitiële behandelinrichting 't Anker.

Tijdens de ontvangst in de hal van de nieuwbouw werden we tezamen met ruim 400 andere genodigden getraakteerd op koffie met gebak.

't Tijdens de koffie wat zenuwachtig heen en weer staan draaien en onze geringe spraakzaamheid was zeker niet te wijten aan de op komst zijnde opening maar meer aan de te verwachten presentatie van het boek *Harreveld doorgrond, historisch-archeologisch onderzoek naar 'eene oude haevesaete'*, waar we als Archeologische Werkgroep zo nauw bij betrokken waren geweest.

Na de koffie werden we uitgenodigd in een gezellig ingerichte tent achter de nieuwbouw plaats te nemen om de openingstoespraken te beluisteren. Na inleiding door de heer Toine de Beer, algemeen directeur van 't Anker beet de heer drs. Elting, hoofd directie delinquentenzorg en jeugdinrichtingen het spits af. Hij wist het publiek, uiteraard op justitiëel gebied, behoorlijk te informeren. Bovendien werd door hem aan de medewerkers van 't Anker een riant inkomen in het vooruitzicht gesteld, hetgeen nogal enige verbazing veroorzaakte. Deze belofte was echter van korte duur, want na korrektie bleek het hier om een riant onderkomen te gaan. Aan het einde van zijn redevoering schonk de heer Elting namens het rijk f 250.000,- aan 't Anker om een experiment met een drugsvrije afdeling voor criminele jongeren te financieren.

Nadat nog enkele sprekers de revue waren gepasseerd zoals de heer drs. F. Bruinsma, kinderpsychiater, de heer drs. P.F.M. Jägers, bestuurslid Frentrop Stichting en de heer drs. M.W. van Dijk, bestuurslid Aloysius Stichting werd 't woord gegeven aan de heer Godfried Nijs, tezamen met mevrouw Hermine Manschot-Tijdink auteur van het boek "Harreveld doorgrond".

Aan Godfried was het de taak zoals hij zelf zei in 5 minuten twee en 'n half jaar historisch archeologisch onderzoek in Harreveld samen te vatten. Dit lukte hem vrij goed. Dat er bovendien in de afgelopen eeuwen in Harreveld heel wat is gebeurd wist hij als volgt samen te vatten:

"Zouden we de tijd terug kunnen draaien dan stonden we 4 jaar geleden nog in een neo-gotisch intenaatsgebouw, 120 jaar geleden zou U zich in een landhuis bevinden en 200 jaar terug stond U in het hoofdgebouw van de havezate Harreveld, een klein kasteeltje in de Gelderse Achterhoek. Dat kasteeltje en de omliggende boerderijen stonden aan de oorsprong van het tegenwoordige Harreveld."

Verder wist Godfried te vertellen hoe we als Archeologische Werkgroep in overleg met de Frentrop Stichting tot de opgravingsresultaten waren gekomen, waarbij we regelmatig werden geholpen door leden van de Werkgroep Archeologie van Aalten, Dinxperlo en Wisch en de Stichting Archeologische Werkgroep Groenlo. Bovendien werd de medewerking van de Firma Dusseldorp "fantastisch" genoemd. Ook werd het vaak samengaan van het schriftelijke en het bodemarchief aan de genodigden uitgelegd en werd tevens het hele opgravingsverhaal door hem samengevat.

Het contact met mevrouw Hermine Manschot-Tijdink kwam daarna aan de orde en hoe samen met de heer de Beer, algemeen directeur van het Jongerenhuis Harreveld en met het Staring Instituut het plan werd geopperd de bevindingen uit archief en bodem tot een boek samen te vatten en uit te brengen tijdens de opening van de nieuwbouw.

Godfried attendeerde daarna het publiek op de spontane medewerking van de vele vakmensen en beroepsarcheologen met name Frits Laarman en Ruud de Man die respectievelijk het botmateriaal en de plantenresten uit de Harreveldse gracht onderzochten en beschreven. We waren hiermee als amateur-archeologen natuurlijk blij verrast.

Om verder een lange rij namen te voorkomen volstond Godfried met het bedanken van iedereen die deze publikatie mogelijk heeft gemaakt of op welke wijze dan ook zijn medewerking eraan heeft verleend en besloot met de woorden: "Een stukje vervlogen, bewogen Harrevelds verleden is aan het daglicht gekomen. Ik hoop dat U er veel plezier aan zult beleven!"

*Het eerste exemplaar wordt aangeboden.
(foto Jos Lensink, Groenlo)*

Na een toespraak door de heer dr. F.W.J. Scholten, provinciaal inspecteur der archieven in Gelderland en lid dagelijks bestuur van de Stichting Staring Instituut werden door hem de eerste exemplaren van het boek "Harreveld doorgrond" aangeboden aan de heer drs. J. Elting van Justitie en jhr. mr. R. van Rijckevorsel, burgemeester van Lichtenvoorde.

Vor de presentatie van het nieuwe "Anker" was nu het woord aan de heer ir. Vroegindewei, architect, waarna de heer drs. Elting werd uitgenodigd de openingsceremonie te verrichten.

Nu lag de mogelijkheid voor de genodigden open om de nieuwbouw te bezichtigen. Een bijzonder mooi gebouw waarvan het interieur met zijn zachte kleurschakeringen op geen enkele manier doet vermoeden dat het hier om een justitiele behandeling gaat.

Bovendien een allesomvattend gebouw. Van dokterspraktijk tot bibliotheek en van bakkerij en bankwerkerij tot fitnessruimte.

De heer de Beer en zijn medewerkers wil ik hierbij een van harte proficiat doen toekomen.

Na de bezichtiging van de nieuwbouw kon men van de gelegenheid gebruik maken tot het nuttigen van een hapje en een drankje. Bij vertrek ontving iedere genodigde het ten doop gehouden boek en ik moet eerlijk bekennen, het was moeilijk onze nieuwsgierigheid zolang te bedwingen maar het was dan ook zeer de moeite waard. Een heel mooi exemplaar is het geworden.

Hermine en Godfried, jullie ook van harte proficiat als auteurs van een prachtig boek dat is ontstaan uit stof en modder.

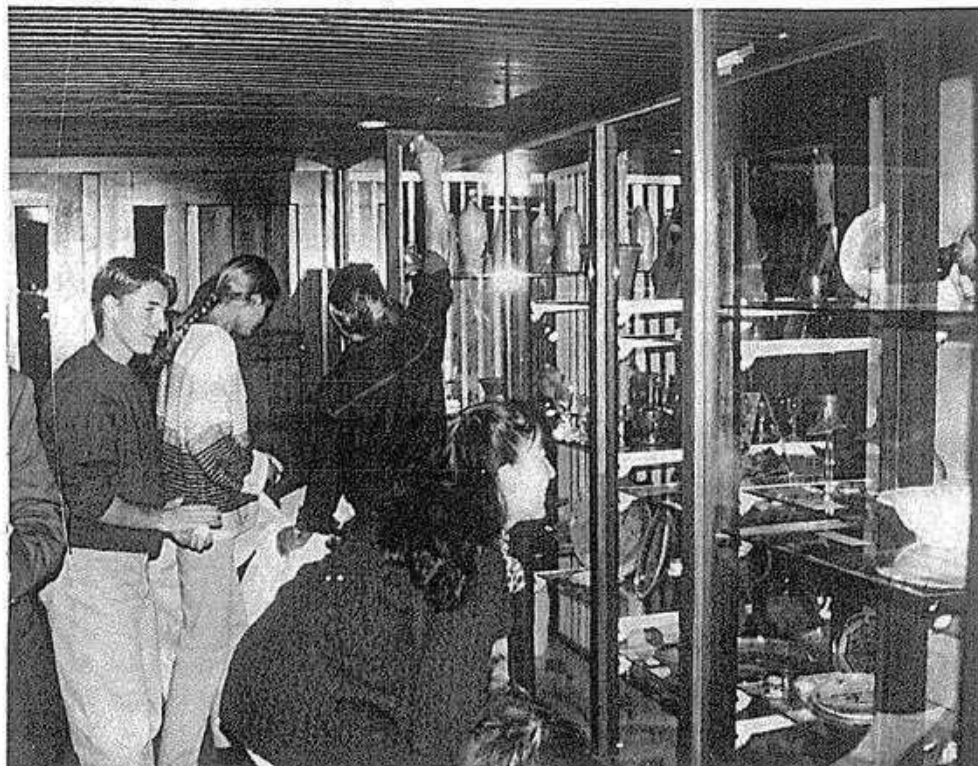
"Stof" omdat Hermine de stoffige archieven tot op de bodem heeft doorgesnuffeld om vrijwel alles over de roerige historie van Harreveld boven water te krijgen en "modder", omdat Godfried als drijvende kracht en initiatiefnemer van ons, als Archeologische Werkgroep de hele periode met ons in de vaak zuigende Harreveldse modder (of was het de zuigende kracht van de archeologie?) heeft doorgebracht. Nogmaals van harte gefeliciteerd met dit prachtige boek dat nu reeds als een groot succes beschouwd mag worden.

We zijn er dan ook bijzonder trots op, want welke werkgroep van amateur archeologen ziet reeds binnen hun bestaansperiode van 5 jaar de resultaten van een opgraving, notabene aangevuld met archiefonderzoek, in zo'n mooie boekvorm verschijnen? We mogen dit rustig als een voorrecht beschouwen!

Waar bleven de bodenvondsten?

Als Archeologische Werkgroep tezamen met de Frentrop Stichting waren we volledig met elkaar eens dat de vondsten in Harreveld moesten blijven. Zo werd contact opgenomen met het bestuur van dorps huis " 't Kempken" in Harreveld betreffende een mogelijkheid de vondsten daar tentoon te stellen. 't Bestuur raakte laaiend enthousiast, kosten nog moeite werden gespaard om in de hal van het dorps huis een bijna 4 meter brede prachtige vitrine compleet met spiegelende achterwand te realiseren.

Op woensdag 12 oktober j.l. vond door een paar Archeologische Werkgroepleden de inrichting hiervan plaats en op donderdag 13 oktober waren we door het bestuur van het dorps huis uitgenodigd de officiële opening van de vitrine te verrichten. Tevens werden Hermine Manschot-Tijdink, bestuursleden van de Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde, waar onze werkgroep deel van uit maakt, enkele leden van de Werkgroep Archeologie van Aalten, Dinxperlo en Wisch en de Stichting Archeologische Werkgroep Groenlo uitgenodigd deze opening bij te wonen.

(foto Joop Hubers, Groenlo)

Na de ontvangst met koffie en cake werden tijdens een toespraak van de heer Marcel Elferink Hermine en Godfried in de bloemetjes gezet, hetgeen zeer gewaardeerd werd. Daarna werden de werkgroepleden van Lichtenvoorde uitgenodigd het papier waarmee de vitrine was afgeplakt te verwijderen. Een luid applaus en een eensluidend oooooh!!! onder de genodigden bewijst wel dat de vitrine er erg mooi uitziet. De vondsten zijn op deze manier fantastisch tentoongesteld en op een perfecte manier met halogeenspotjes belicht. Ook de maquette van de Harreveldse havezate, gemaakt door Paul Wieggers komt in deze vitrine prima tot zijn recht.

Echt een waardevolle aanwinst voor dorps huis " 't Kempken" in Harreveld en zeer de moeite waard om te gaan bekijken.

Behalve in het dorpshuis zijn nog enkele bodemvondsten te bezichtigen in de vitrines in de hal van 't Anker en in de bibliotheek te Lichtenvoorde.

Na de officiële opening van de vitrine, waar de aanwezigen bijna niet op uitgekeken raakten, werd nog even gezellig nagepraat onder het genot van een drankje, aangeboden door het bestuur van het dorpshuis. De heer Joop Hubers van de Stichting Archeologische Werkgroep Groenlo, die tevens het overgrote deel van de fotografie van het boek over Harreveld voor zijn rekening nam, bood Hermine en Godfried als verrassing een leuk boekje aan als blijk van waardering voor de prettige samenwerking tijdens de samenstelling van "Harreveld doorgrond".

Een prachtige afsluiting van een stukje Harreveldse historie.

John Toebes

Foto-boek Lichtenvoorde

Geachte lezer,

We hebben in het verleden al eens vaker een beroep op u gedaan om ons te helpen aan foto's voor ons foto-archief en dank zij uw hulp hebben we inmiddels al een leuke verzameling.

Toch willen we deze keer nog eens een extra beroep op u doen.

De Vereniging heeft namelijk het plan om samen met de uitgever van het vorige boekje "Lichtenvoorde in oude ansichten" hier een vervolg op te maken met als titel:

" Lichtenvoorde in grootmoeders tijd "

We hebben natuurlijk mede dank zij u, al wel een aantal foto's en kaarten, doch nog lang niet genoeg die hiervoor geschikt zijn.

Daarom vragen wij u dan ook dringend, om als u foto's of ansichten heeft waarvan u denkt dat die interessant voor ons zijn, contact met ons op te nemen, zodat wij in overleg met u deze foto's even kunnen lenen of er een repro van maken.

U behoudt te allen tijde uw eigen foto of kaart.

Bij voorbaat dank voor uw hulp en medewerking,

G.J.A. Eppingbroek

Contact-adressen:

G.J.A. Eppingbroek, Koekoekstraat 16, 7102 AZ Winterswijk
telefoon 05430-15408

A.W. Driessen, Schatbergstraat 60, 7131 AS Lichtenvoorde
telefoon 05443-72823

B. van Lochem, Patronaatsstraat 32, 7131 CH Lichtenvoorde
telefoon 05443-78393

Ook kunt u eventueel contact opnemen met een van de andere bestuursleden die in deze periodiek vermeld staan.

Een kort historisch overzicht van 100 jaar onderwijs in Vragender

Het is bekend dat enkele inwoners van Vragender al in februari 1878 een verzoek tot het gemeentebestuur van Lichtenvoorde richten om oprichting van een openbare lagere school in Vragender.

Toen ter tijd was van Basten Batenburg Burgemeester van Lichtenvoorde.

't Waren wel doorzetters, want in augustus 1880 en in november 1880 werden wederom verzoeken ingediend, maar werden allen afgewezen. Ook Gedeputeerde Staten werd benaderd door de Vragenderse bevolking want op 26 april 1882 wordt de gemeente Lichtenvoorde opdracht gegeven om aan het Vragender's verzoek te voldoen.

Maar de Gemeente Lichtenvoorde trekt zich daar niets van aan en stemt wederom tegen.

Maar op 13 juni 1882 krijgt de Gemeente Lichtenvoorde 't bevel van Gedeputeerde Staten om een openbare lagere school in Vragender op te richten.

Op 12 augustus 1882 besluit het Gemeente bestuur tot oprichting van een openbare lagere school in Vragender, maar de financiële middelen ontbreken nog.

Maar in 1884 vindt dan toch de aanbesteding plaats van de openbare lagere school en de onderwijzerswoning alsmede de bestrating in de kern van Vragender.

In december 1884 krijgt H. Sterenborg opdracht om de school en de woning te gaan bouwen voor de som van f 6.228,--. De bestrating wordt aangelegd door G.J. Jaartsveld uit Silvolde voor de som van f 6.350,--.

Op 8 juli 1885 komt er een brief van de schoolopziener bij het gemeentebestuur. Hij schrijft dat de aannemer de school niet op tijd klaar krijgt (nl. voor 1 augustus), zodat een korting die in het bestek is opgenomen toegepast zal moeten worden.

Maar hij raadt het gemeente bestuur wel aan een advertentie te plaatsen, die oproept voor sollicitatie voor de functie van hoofd der school te Vragender.

In oktober 1885 wordt C.B. Heman uit Amsterdam benoemd tot hoofd der school, met een jaarwedde van f 700,--.

In oktober 1885 schrijven B&W aan Gedeputeerde Staten dat de school klaar is, en 1 november 1885 gestart zal worden.

Op 28 november 1885 schrijft de schoolopziener dat hij een bezoek gebracht heeft aan de school in Vragender, en hij heeft nogal wat op te merken.

Zijn indruk is dat de school met weinig zorg en voorbereiding in gebruik is genomen.

Het aantal leerlingen bedroeg toen 25 jongens en 34 meisjes.

In het begin van 1886 klaagt het hoofd der school de heer Heman over lekkages van het dak van de onderwijzerswoning. In diezelfde brief uit hij nog een heel rijtje klachten aan het adres van het gemeente bestuur.

Het zou teveel zijn, die hier allemaal te vermelden. Maar het slot van de brief gaat over de jaarwedde van het hoofd. Hij zou het reëel vinden als dat verhoogd werd met f 100,-- per jaar tot f 800,--.

Begin 1887 schrijft hij B & W wederom een soortgelijke brief, ook nu wordt zijn verzoek niet ingewilligd.

Waarschijnlijk kon men het niet met elkaar eens worden, want op 15 maart 1888 wordt de heer Sieverding benoemd tot hoofd der school te Vragender met een jaarwedde van f 700,--.

Op 1 november 1908 wordt mej. J.A. Gierkink benoemd tot onderwijzeres in Vragender. Het aantal leerlingen groeide gestaag (er werd zelfs les gegeven bij Sieverding in de Sikken-stal).

In de jaren '20 wordt de school uitgebreid met twee lokalen. Op 1 december 1924 wordt J.B. Meekes benoemd tot hoofd der school.

In 1932 wordt de Openbare lagere school opgeheven. Er wordt een twee klassige lagere school met de Bijbel in Vragender gebouwd, bouwkosten circa f 22.000,--.

Het toenmalige kerk- schoolbestuur bestond uit de volgende personen:

H. Schepers (voorzitter);
J.B. Harmelinck (secretaris);
J.H. Weijenborg;
F.J. Lageschaar;
J.B. Klein Ikinck.

Het aantal leerlingen bedroeg toen 127 kinderen. Dat leerlingen aantal bleef gestaag groeien.

In 1957 werd besloten om er een lokaal bij te bouwen.

Begin 1961 wordt B. Meulman benoemd tot hoofd der school.

In 1967 wordt de school uitgebreid met nog een lokaal. Het aantal leerlingen ligt dan boven de 200.

In 1968 ligt het record, wat betreft het aantal leerlingen op 218.

In 1982 waren er nog maar 93 leerlingen, dit in schril contrast met een tiental jaren daarvoor toen er nog meer dan 200 leerlingen waren.

Men kan wel in de historie kijken, maar niet in de toekomst...

E.F.E.L.
(Frans Lageschaar).

foto collectie te Molder.

Het geslacht van Tongerlo (slot)

"1735 den 3 juli, Johan Martin, zoon van Ludwig Diderich van Aleman en Aleijda Tongerlo. Voornoemde Johan Martin, is op versoek van des-selvs ouders door mij ondergeschrevene hier aangetekent, nadat alvorens door Hendrik Weijenburg en Hendrica Hogers, weduwe van wijlen Berent Ten Have, beide in perzoon voor mij gecompareert zijnde, op het plegtigste verklaart was, dat haar zeer wel heugde, dat hij Johan Martin, op den 3 juli 1753 alhier in de gereformeerde kerk gedoopt was.

in fidem veri

T. Jagerink VD mr."

Wat de reden van een en ander is geweest weet ik niet, maar er lijkt hier van zekere naijver sprake te zijn geweest, in het anders zo verdraagzame Lichtenvoorde.

6.) HELENA.

Lidmaat Herv. Kerk te Lichtenvoorde Pasen 1724. Op belijdenis des geloofs. Ondertrouwt op 05-03-1730 en trouwt op 10-04-1730 te Lichtenvoorde als nagelaten dochter van wijlen Berent Tongerlo met Jan Hendrick Schreurs, zoon van wijlen Winolt Schreurs, beide uijt Lichtenvoorde.

Kinderen uit dit huwelijk:

- 1.) Berent Hendrick gedoopt op 09-11-1732 te Lichtenvoorde (Herv.).
- 2.) Winand gedoopt op 28-02-1734 te Lichtenvoorde (Herv.).
 jong overleden.
- 3.) Janna Maria gedoopt op 26-12-1735 te Lichtenvoorde (Herv.).
- 4.) Jan Hendrik gedoopt op 15-06-1738 te Lichtenvoorde (Herv.).
- 5.) Berndina gedoopt op 06-12-1739 te Lichtenvoorde (Herv.).
- 6.) Magdalena gedoopt op 10-12-1741 te Lichtenvoorde (Herv.).
- 7.) Winand gedoopt op 02-06-1743 te Lichtenvoorde (Herv.).
- 8.) Grieta Aleijda gedoopt op 31-01-1745 te Lichtenvoorde (Herv.).
- 9.) Winoltje gedoopt op 12-10-1746 te Lichtenvoorde (Herv.).

7.) AELTJEN.

Ondertrouwt op 12-10-1732 te Lichtenvoorde als nagelaten dochter van Berent Tongerlo in Lichtenvoorde met Berent Hulshoff, soon van Berent Hulshoff in Zuywent. Zij is doopgetuige te Lichtenvoorde (R.K.).

De tekst in het doopboek luidt:

"1762, 17 martii Baptizata est Berendina, cujus Pater Jan Bruntel ex Lichtenvoorde, Mater Anna Holshof ex Lichtenvoorde. Patrini Altjen Tongerlo et Hendric Bruntel".

Kinderen uit dit huwelijk:

- 1.) Jan Berent gedoopt op 25-10-1733 te Lichtenvoorde (Herv.).
- 2.) Anna Helena gedoopt op 27-11-1735 te Lichtenvoorde (Herv.).
- 3.) Anthonis gedoopt op 06-07-1738 te Lichtenvoorde (Herv.).
- 4.) Margaritha gedoopt op 18-12-1740 te Lichtenvoorde (Herv.).
- 5.) Grietjen gedoopt op 28-04-1743 te Lichtenvoorde (Herv.).
- 6.) Janna Stientjen gedoopt op 06-02-1746 te Lichtenvoorde (Herv.).

8.) JOHANNA.

Trouwt op 14-11-1717 te Lichtenvoorde als jonge dochter van Berent Tongerlo DE OUDE uyt Lichtenvoorde met Bernardus Reijners, nagelaten soon van wijlen Reijner Brouwer uyt Zuywent.

A IIIa BERENT.

Geboortejaar onbekend. Misschien was hij de oudste zoon van Coen Tongerlo en Magdalena te Krabbenborgh en daarom als 1e kind vernoemd naar zijn grootvader. Hij zou dan geboren kunnen zijn in 1664, dus voor zijn broer Hendrick, die gedoopt was in oktober 1665 in Bredevoort.

Hij is lidmaat van de Herv. Kerk in Lichtenvoorde op 29-09-1685. In het lidmaten register staat daarbij de notitie: "met attestatie nae Amsterdam en daarnaast: redijt".

Tevens vermelding in het lidmaten register Kerstmis 1694 en in 1715.

Hij trouwde op 12-05-1689 te Lichtenvoorde. (Ondertrouwt op 28-04-1689) als sone van Coene Tongerlo met Margrieta te Knippenborg, dochter van Jan te Knippenborgh, beide uijt Lichtenvoorde.

Margrieta's ouders waren: Jan te Knippenborgh en Winnolt Derricksen, (dochter van Derrick Roelens, VOOGHT van Lichtenvoorde en Magdalena te Krabbenborgh).

De overlijdensdatum van Margrieta te Knippenborgh is nog niet bekend, maar moet na 10-05-1711 zijn, (geboorte laatste kind) en voor 1715, wanneer Berent Tongerlo alleen in het lidmaten register werd vermeld. Berent Tongerlo was mogelijk lidmaat Herv. Kerk te Vorden. In het lidmaten register van Vorden staat de vermelding: "1718 Bernardus van Tongerlo".

(Kan ook de onder BII genoemde Berndt Tongerlo "DE OUDE" zijn geweest).

Berent Tongerlo overleed op 26-04-1756 te Lichtenvoorde en werd aldaar op 30-04-1756 begraven.

Uit het huwelijk zijn 8 kinderen bekend:

1.) WINOLTJEN.

Gedoopt op 05-01-1690 te Lichtenvoorde (Herv.).

Lidmaten register Herv. Kerk Pasen 1713.

Geen verdere gegevens bekend.

2.) HENDRINA.

Gedoopt op 22-02-1692 te Lichtenvoorde (Herv.).

Lidmaten register Herv.Kerk Pasen 1711.

Ze gaat in 1712 naar Zutphen. Lidmaten register Herv.Kerk Zutphen vermeldt: Aankomst Zutphen 27-03-1712 van Lichtenvoorde.

Geen verdere gegevens bekend.

3.) WILLEMINA.

Gedoopt op 07-02-1697 te Lichtenvoorde (Herv.).

Ze is jong overleden.

4.) JAN. (volgt: A IVa)

5.) WILLEMINA.

gedoopt op 27-04-1701 te Lichtenvoorde (Herv.).

Lidmaten register Herv. Kerk Pasen 1718, belijdenis gedaan.

Daarbij de aantekening: "VERTROCKEN NAE LEIJDEN".

Zij trouwt op 17-04-1729 te Rotterdam (Herv.), de tekst in het trouw boek luidt:
"WILLEM BLANKHART j.m. geboorn te Aernhem met WILLEMYNA TONGERLOO
j.d. van Lichtenvoorde.
Beijde op de Hoogstraat. Hier getrouwd den 23 Meij 1729". (2)

Willem Blanckhart, gedoopt 06-06-1694 te Arnhem (Herv.) als zoon van Wilhelm Blankard (of Blankaert) en Margriet van Gumster. Hij werd geboren in de Korte straat in Arnhem. Zijn vader, Willem Aellertszoon Blanckaert was geboren te Arnhem tussen 14-09-1628, (trouwdatum van zijn ouders t.w. Aellert Jochumsz.Blanckaert en Frederickje Jans van Kessel) en 23-02-1636 (overlijdensdatum van zijn moeder).
Margriet Gerritse van Gumster werd 22-11-1654 te Arnhem gedoopt (Herv.). Haar ouders waren: Gerrit Jansz. van Gumster en Derricxhen Willems Munter - op 03-07-1653 te Arnhem getrouwd (Herv.).

Uit de "Rekening van de koopspenningen" geprecedeert van het voor de verponding verkofte huis in de Korte straat van de wed. van Wilhelm Blankharts aangekofte huis bij Aernt Schuerman den 19e maert 1715 bleek dat haar man in de periode 1699/1702 overleden moet zijn. - De begraafboeken uit die periode bestaan helaas niet meer -, en dat haar zoon Willem waarschijnlijk kort na de verkoop van het huis naar het westen des lands vertrok. Hij vestigde zich in Rotterdam. Het Poorterboek van die stad zegt: "02-05-1724 Willem Blankhart, geboortig van Aernhem is poorter geed. Present alle de heeren Burgemeesteren. Als sijnde de lijfknecht van den Burgem. Jacob Ysbrans".

Hij overleed daar 20 jaar later. In het register der doden staat:

"Woensdag 09-09-1744: Willem Blankhert, koornmeter, de vrouw Willemijntje Tongerlo, wonend Stincksloot midde (f 3.-). Vermoedelijk begraven in de Prinsekerk". Willemina van Tongerlo overleeft hem nog 30 jaar. Op maandag 24-10-1774 werd zij in Rotterdam begraven.

"Willemijntje Tongerlo wed. van Willem Blankhart, wonend dijk in Ketelaersgang (p.d.)". Toen haar man overleed in het huis van die zoon, die op het zelfde adres op 10-01-1784 stierf, nalatende als weduwnaar. Het zat niet mee in de grote stad!!

6.) MAGDALENA.

Gedoopt op 28-10-1703 te Lichtenvoorde (Herv.).
Vermoedelijk jong overleden.

7.) FREDERICK.

Gedoopt op 09-12-1706 te Lichtenvoorde (Herv.).
Geen verdere gegevens van bekend. Vermoedelijk jong overleden.

8.) JACOBUS HERMANNUS.

Gedoopt op 10-05-1711 te Lichtenvoorde (Herv.).
Vermelding in het ledmaten register op Pasen 1730 met aantekening: "belijdenis gedaen".
Daarachter de notitie: "met attestatie nae Amsterdam, nae Oostindien".
Waarschijnlijk in dienst van de VOC, kamer van Amsterdam naar de Oost vertrokken.
Geen verdere gegevens meer over hem bekend. Is mogelijk niet teruggekeerd of is elders gaan wonen.

A III b HARMEN. (ook Hermannus)

Gedoopt op 18-04-1686 te Lichtenvoorde (Herv.).

Lidmaten register Herv. Kerk Kerst 1710 en 1715.

Hij trouwt op 19-04-1716 te Lichtenvoorde. (ondertrouwt 05-04-1716) als j.m. soon van Kune Tongerlo met Hendrica Krabbenborgh, j.d. van Borgermr. Herman Krabbenborgh, beide uijt Lichtenvoorde.

Hendrica Krabbenborgh was gedoopt op 01-05-1687 te Lichtenvoorde (Herv.).

Haar ouders waren: Herman Krabbenborgh en Willemina van Boeckholt. Hendrica Krabbenborgh was lidmaat Herv. Kerk Pasen 1704 en 1715. Zij overleed en werd op 20-09-1727 te Lichtenvoorde in de kerk begraven (f 6.-).

Herman Tongerlo hertrouwt op 11-01-1728 te Lichtenvoorde. (ondertrouwt op 21-12-1727 als n.wed.nr. van wijlen Hendrica Krabbenborgh, met Geertruyd Sternenborgh n.j.d. van wijlen Herman Sternenborgh, beide alhier. Zij werd gedoopt op 17-01-1692 te Lichtenvoorde (Herv.) als dochter van Herman Sternenborgh en Hendersken N.N..

Herman Tongerlo was Burgemeester en stadsrentmeester onder andere in 1735 bij de grote stadsbrand. Hij bezocht in 1736 Groll, om er gelden in te zamelen voor de getroffenenen. Hij ontving f 71.-. Hij wordt ald ceurnot genoemd onder andere in 1737 en 1741. Hij was logementhouder in Lichtenvoorde en woonde: Rapenborgh. Het echtpaar overleed zeer kort na elkaar.

"Op 21-07-1742 is overleeden Burgemeester Harman Tongerlo sijn vrouw en is den 26 dito begraven. (in de kerk f 6.-)".

"Op 05-09-1742 is overleeden Burgemeester Harmen Tongerlo en is den 8 dito begraven. (in de kerk f 6.-)".

Uit Harmen's 1e huwelijk waren er drie kinderen:

1.) AMBROSIUS.

Gedoopt op 06-06-1717 te Lichtenvoorde (Herv.).

Jong overleden.

2.) AMBROSIUS (volgt A IV b)

.3.) HELENA HERMINA

Gedoopt op 21-07-1727 te Lichtenvoorde (Herv.). Vermelding in het lidmaten register Herv. Kerk Pasen 1744, met aantekening erbij: "nae Amsterdam".

Lidmaten register Herv. Kerk te Doetinchem: 20-08-1760, van Lichtenvoorde 2 augustus 1760.

Ondertrouwt te Lichtenvoorde op 08-04-1760 "als dochter van Hermannus Tongerlo, van hier, met Willem Colenbrander zoon van Gerrit Colenbrander van Doetinchem".

Trouwt 20-04-1760 te Doetinchem: "Willem Colenbrander j.m. alhier en Helena Tongerlo j.d. te Lichtenvoorde wonende, met attestatie nae Lightenvoorde".

In zijn boek: "Ned. Familiewapens", Doetinchem 1780, pag. 12 Colenbrander (ook Koolenbrander) schrijft Dr. H. Kits-Nieuwenkamp: "Willem Coolenbrander huwde Helena Hermina van Tongerlo.

Zij voerde HET WAPEN VAN TONGERLOO: in zilver (?), drie groene (?) bladeren geplaatst (2-1)".

Helmtteken: een groene (?) boom. Dekkleden: zilver en groen (?).

Ik ben dit wapen tot op heden in Lichtenvoorde (nog) niet tegengekomen.

Verder onderzoek in het Oud-archief van Lichtenvoorde en Doetinchem zal misschien concrete bewijzen van een door de familie van Tongerlo gevoerd wapen kunnen opleveren.

Helena Maria Tongerlo overleed te Doetinchem: 'Doetinchem: den 17 november 1791 voor het luyden betaalt van juffr. Colenbrander, geboren Tongerlo, vrouw van Willem Colenbrander met f 6.-. Ze werd begraven in de kerk van Doetinchem.

Uit het 2e huwelijk:

4.) HERMINA HENDRICA.

Gedoopt op 05-12-1728 te Lichtenvoorde (Herv.). Lidmaten register Lichtenvoorde: Pasen 1745 met aantekening: met attestatie nae Amsterdam. -gehuwd?-.
Overleden te Lichtenvoorde op 22-06-1767.

BIII HENDRICK.

Gedoopt op 03-10-1686 te Lichtenvoorde (Herv.). Hij trouwt op 03-10-1725 te Lichtenvoorde als zoon van wijlen Berent Tongerlo in Lichtenvoorde met Joanna te Lintelo, dochter van Jan te Lintelo, gewoonst hebbende te Leijden. Hij overleed 1729/1730.

Joanna (=Jenneken) te Lintelo ondertrouwt op 21-03-1730 en hertrouwt op 20-04-1730 als nagelaten weduwe van wijlen Hendrick Tongerlo in Lichtenvoorde met Berent Hulshoff, nagelaten soon van Tonnis Hulshoff in Zieuwent.

Kinderen uit het 1e huwelijk:

1.) JOHANNA LIESBETH.

Gedoopt op 22-04-1726 te Lichtenvoorde (Herv.).

2.) HENDRICK JAN.

Gedoopt op 12-12-1728 te Lichtenvoorde (Herv.).

Blijkens het trouwboek van het kerspel Voorst en scholtambt Voorst (Herv.) ondertrouwt hij op 22-07-1759 met Johanna Slimmen (of Schlim), weduwe van Jan Schutte, wonende te Voorst.

Hij als j.m. soon van wijlen Hendrik Jan Tongerlo en Jenneken te Lintelo. Geboortig van Lichtenvoorde. Zij trouwen op 07-08-1759 te Voorst op vertoon van attestatie van Lichtenvoorde.

Hij was doopgetuige te Lichtenvoorde (R.K.). De tekst van het doopboek luidt:

15 Septembris 173 Baptizata est Antonius, cujus parentis Gerrit Holthof ex Light. et Maria Hultinck ex Keppel. Patrini Heindrick Jan Tongerlo et Jannelen Hullinck.

Overlijdensboek R.K. Kerk van Harreveld-Zieuwent: "den 11 mej 1782 overleden den vrouw van Hendrick Tongerlo, den 14 dito bedragen. Uit de stad".

Nakomelingen ? (niet in Lichtenvoorde gevonden).

3.) JANNA.

Trouwt op 09-11-1760 te Doetinchem als j.d. van Hendrik Tongerlo met Harmen Faassen, nagelaten soon avn Hendrik Faassen alhier.

A IV a JAN

Gedoopt op 25-04-1798 te Lichtenvoorde (Herv.).

Lidmaten register Herv.Kerk Lichtenvoorde: Pasen 1718. Ondertrouwt op 21-05-1724 te Lichtenvoorde als j.m.s. van Berent Tongerlo met Hester Ahafueros j.d. van Lucas Ahafueros, beide uijt Lichtenvoorde. Zij wordt vermeld in het ledmaten register Herv. Kerk te Lichtenvoorde op Kerst 1715 en kerst 1722, (met de aantekening erbij: "met attestatie nae amsterdam").

In het lidmaten register wordt haar vader (en zijn vrouw Anneken N.N.) vermeld op St. Michiel (29/9) 1724, met de aantekening: "met attestatie van Zevenaer en erachter: "obiit et obierunt".
Jan Tongerlo bleek van beroep schoenmaker te zijn. In 1765 wordt hij genoemd in een rekeningenstaat van "Schulden die betaalt sijn": "aan de schoenmaker Jan Tongerlo f 1.- en 16 stuivers". Hester Ahafueros werd 28-03-1761 te Lichtenvoorde begraven. Op 22-03-1761 overleed: "Jan Tongerlo sijn vrouw".
Hijzelf wordt vermeld op 25-04-1777: "Den 25 april is overleeden Jan Tongerlo en is den 30 of laatsten dito begraven".

Uit het huwelijk zijn geboren:

1.) ANNA MAGDALENA.

Gedoopt op 07-01-1725 te Lichtenvoorde (Herv.).

2.) BERNDINA.

Gedoopt op 09-05-1726 te Lichtenvoorde (Herv.).

3.) JAN BERENT.

Gedoopt op 07-07-1727 te Lichtenvoorde (Herv.).

Geen verdere gegevens meer bekend. Waarschijnlijk jong overleden.

TAK WAARSCHIJNLIJK IN MANNELIJKE LIJN UITGESTORVEN.

A IV b AMBROSIUS.

Gedoopt op 23-04-1719 te Lichtenvoorde (Herv.). Lidmaten register Herv. Kerk te Lichtenvoorde: Kerstmis 1736 (belijdenis).

Hij was al op zeer jeugdige leeftijd keurgenoot van Frederick Hendrick Stumph van de stad Lichtenvoorde in 1746, samen met Fred. Christ. Huijnink..

Later onder andere samen met S. Huijnink, (onder andere genoemd bij trouw van 2 joodse inwoners van Lichtenvoorde).

Hij wordt onder andere in 1775, 1776, 1777 en 1778 samen met Joost Wijnveldt vermeld als "pagteren en medestanderen van de imposten op de generale middelen en het hooftgeld der stad en Heerlijkheid Lightenvoorde".

Provisor der huisarmen van 1759 tot 1761.

Anne 1788 was het Gemeentebestuur van de Heerlijkheid Lichtenvoorde als volgt samengesteld:

Prins Willem V, Heer van de Heerlijkheid Lichtenvoorde.

Mr. Gerhard Lukas Schalen, Richter en Landschrijver.

Mr. Jan Evers, wonende te Lichtenvoorde: Advocaat-Fiscaal.

Severijn Huinink, ontvanger en beurder der verpondingen.

Ambrosius Tongerlo, Stadholder van Lichtenvoorde.

Na het overlijden van zijn vader Harmen Tongerlo volgt de boedelscheiding. Op 06-11-1744 vindt plaats: *"de staet van Regulatie verdeijlinge en vereffeninge bij forma van Magescheijdinge over en weegens den Boedelsgoedren tusschen wijlen Harmen Tongerlo en wijlen zijne eerste ehevrouw Henrija Crabbenbrogh en bij wijlen zijne laatste ehevrouw Geertruijdt Steernebrogh, staander Eher beseeten en de laatste van die drie Eheluijden stervende zijn naegebleven ende sulx volgens dien daarvan opgerichten inventaris, onder dessen nagelatene kinderen als: Ambrosius Tongerlo en Helena Harmijna Tongerlo Ehelijk verweckt bij de laatste Ehe op gemelt, als oock over sodaene goederen, soo staander Ehe indien boedel zijn verstorven en vererft, alles ten over-staen van wederzijts gerichtelijcke gestelde momboiren (voogden) over die noch twee onmundige kinderen sigh onder deselve bevinden soo en als sulx hiernae blijckt en volgen sall".*

Ambrosius was "reets mundigh" en had "erfuijter" een inventaris van alle goederen van de inboedel overlegd op 3 april 1743. Tot momboiren over de "onmundige" Helena Harmijna Tongerlo uit het eerste huwelijk van hun vader, waren aangesteld, haar ooms Jan en Willem Crabbenborgh en over de "onmundige" Harmijna Henrija Tongerlo uit hun vaders 2e huwelijk tot momboiren aangesteld haar ooms, de Rentmeester Johan Knoll en Garrit Tongerlo.

Bij eventuele geschillen over de verdeling van de boedel zal "de arbitragie van de Heren Doctoren H.C. Stumph en Phil. Car. Schomaker" uitkomst bieden.

Helena Harmijna krijgt *"toegedeijlt, al het geene tot haer moeders, wijlen Henrica Crabbenborghs lijff behoort heeft"*, volgens de lijst door wijlen Jacob Crabbenborgh (de broer van Henrica, getrouwd met Geertruijd Roelevink - overleden 23-09-1730) gemaakte aantekeningen.

Harmijna Henrica krijgt al hetgeen wijlen haer moeder Geertuijdt Steerneborghs toebehoorde en in het huwelijk is ingebracht te weten: "Bedden, linnen en wullen en huijsgeraet".

Ambrosius komt: "al hetgeene tot wijlen zijn vader zaligers lijff gehoort heeft, soo linnen als wullen" toe.

Alle andere goederen, die op de inventaris staan en door de vader zijn ingebracht bij zijn 2e huwelijk "als bedden, linnen, tinnen en aerdewerk als anders" werd in "3 egale parten" verdeeld en door loting aan een van de drie kinderen toegewezen. Een klein deel van de inboedel wordt door Ambrosius Tongerlo gekocht.

De diverse stukken land worden eerlijk en keurig netjes tussen hen drieën verdeeld. Te verdelen was: "Het Ouderlijcke huijs op den Rapenborgh aan de Rentmeester Knoll zijn huijs met daeraghter geleegenen Hoff en Wehre".

Land op de Hackemaethe, te weten "stuk naest Tonnis Verwoolts landt" en "stuk langs de Veltkante".

Land op de Schatbergh, te weten "op den Leegen Schatbergh en op den Hoogen Schatbergh".

"Land aen den Straete (Stratenkamp)".

"2 dagh grasmajens in 't Leegemaetje".

"Het landt aghter de Meule".

"Het landt op de Geumaethe, (voor en achter op de Geumaethe)".

De stukken achter op de Geumaethe bleken: "naest Jannes van Tilborghs landt" te liggen en: een stuk "Aen de zijde van Geurdt Bijvancks landt".

Er zijn twee stukken "Hofflandt op den Oldenmaethe" te verdelen. Een naest Jan Gierkins maetjen, en twee naest Jan Bijtemans landt.

Ook twee stukken "Hofflandt in de Nyemaethe". Een stuk "naest de Hooymaethe" en een stuk "naest het Veldt".

Evenals: "De Veenen aen Schraders veene en aen Pleckenpoels veene, evenals Neuberkens oft Aalbert Colimans veene".

"Het Erve en Goedt Bullens in Barlo onder Aalten".

Men belooft: *"malkander in deese haare gedaene regulatie en verdeijlinghe in allen deelen te sullen en willen guaranderen, en mainteren en alles stiptelijck te sullen opvolgen en naeleeven"* en het geheel wordt door allen ondertekend.

Ambrosius Tongerlo ondertrouwt te Winterswijk op 17-07-1760 als j.m. van wijlen Hermanus Tongerlo uit Lichtenvoorde met Aleijda Gezina Willink j.d. van Jan Roelof Willink uijt Winterswijk. Te Lichtenvoorde getrouwd.

De ouders van Aleijda Gezina Willink: Jan Roelof Willink en Maria Elisabeth Wiegink trouwden op 31-08-1721 te Winterswijk.

Zij overleed te Lichtenvoorde: 24-07-1773 en werd daar begraven 28-07-1773. Hij overleed te Lichtenvoorde op 20-07-1794 in de stad.

Uit het huwelijk werden 2 zoons geboren:

1.) **HARMEN** (volgt A V)

2.) **GRADUS.**

Gedoopt op 20-08-1769 te Lichtenvoorde (Herv.).

Lidmaten register Herv. Kerk Lichtenvoorde: 19-06-1786.

Overleden te Lichtenvoorde 15-05-1790 in de stad. Zoon van burgemeester

Ambrosius Tongerlo. Begraven te Lichtenvoorde 21-05-1790.

A V HARMEN.

Gedoopt op 26-05-1766 te Lichtenvoorde (Herv.)

Lidmaten register Herv.Kerk Lichtenvoorde 02-08-1790.

Ondertrouwt op 14-03-1794 te Lichtenvoorde met Aleijda Antonia Wijnveldt, dochter van Joost Wijnveldt en Petronella Willemina Bruijnink. Joost Wijnveldt schenkt in 1830 een zilveren avondmaalsbeker aan de Ned. Herv. Kerk te Lichtenvoorde.

Zij trouwen op 06-04-1794 te Lichtenvoorde, "beijde uijt de stad".

Aleijda Antonia Wijnveldt werd gedoopt op 19-10-1766 te Lichtenvoorde (Herv.). Harmen Tongerlo was logementshouder in de herberg "Het Witte Paard" aan de markt no.12 (Waar thans de schoenhandel Pillen is).

Hij overleed op 49-jarige leeftijd op 29-06-1815 om 14.30 uur in zijn woning en wordt aangegeven op 1 juli door zijn twee zwagers te weten Evert vander Bosch en Johannes Elbertus Theodorus Wijnveldt, kooplieden in Lichtenvoorde. 14 Dagen daarvoor gaf Harmen Tongerloo nog zelf als buurman, het overlijden aan van Henrietta Aleijda Wamelink, in de woning (no. 5) van haar broer Gradus Wamelink, schoenmaker - en ondertekende hij de akte.

Hun kinderen waren:

1.) **ALEIDA GEZINA.**

Geboren/gedoopt op 18-01-1795 te Lichtenvoorde (Herv.). Doopgetuige: de vader.

Lidmaten register Herv. Kerk te Lichtenvoorde 25-12-1814 en 18-03-1826 met aantekening erbij: "vertrocken nae Oss".

2.) JOOST.

Geboren op 19-04-1797 te Lichtenvoorde. Gedoopt op 23-04-1797 (Herv.).

Doopgetuige: de vader. Hij is overleden na 12-10-1830, maar niet te Lichtenvoorde. Werd mogelijk later med. doctor te Varsseveld.

(In 1833 en 1840 genoemd te Lichtenvoorde doctor J. Tongerlo uit Varsseveld voor verleende medische hulp).

3.) WILLEM.

Gedoopt op 22-05-1800 te Lichtenvoorde (Herv.). Doopgetuige: oom Antoni Wijnveldt.

Overleden 30-12-1814 te Lichtenvoorde.

De weduwe H. Tongerlo (Aleijda Antonia Wijnveldt) bleef na de dood van haar man logementshoudster en zette het bedrijf van haar man voort. Een van haar vaste pensiongasten was Mr. A.J. Hummelinck (rechter uit Groenlo), die burgemeester van Lichtenvoorde was van 1818 - 1830. In dat laatste jaar overleed hij en kort daarna zal de weduwe H. Tongerlo met haar zoon uit Lichtenvoorde zijn vertrokken.

Volgens het lidmaten register van de Ned. Herv. Kerk van Lichtenvoorde vertrekt Aleijda Antonia Wijnveldt namelijk. op 12-10-1830 met haar zoon JOOST TONGERLO naar Varsseveld.

**MET HEM VERDWEEN DE LAATSTE TONGERLO UIT
LICHTENVOORDE.**

A.J.L. Penders.

Breucken prothocoll 1715

Ongeveer een jaar lang zijn een aantal leden van onze vereniging bezig geweest met een project "transcriptie" onder leiding van de gemeentearchivaris de heer Henk Nijman.

"Transcriptie" wil zoveel zeggen als 'overschrijving', zoveel mogelijk letterlijk en woordelijk, maar met verklaringen en uitleg van niet meer gebruikelijke woorden en uitdrukkingen, afkortingen en latijnse termen.

De deelnemers aan dit project waren:

Mevrouw M. te Brake en de heren (wijlen) F. Boekelder, G. Eppingbroek, H. Nijman, A. Vos, H. Wansing en G. Willemsen.

De onderwerpen zijn "breucken", dat wil zeggen vergrijpen, overtredingen van wat begin 18e eeuw niet geoorloofd en derhalve strafbaar was volgens provinciale en landelijke Placaten, afkondigingen van de Burgelijke Overheid. Ze bestonden uit kleine diefstallen, fikse ruzies, "slagerijen" genaamd, scheldpartijen en oneerbare handelingen tot 'buitenechtelijk beswangeren' toe.

De overschrijvingen betreffen "rechtzittingen", plaatsgevonden voor een 'rigter' en meestal twee 'Coornoten' (assistenten). Als rechters traden op Christiaan Stumph en later zijn zoon Fredrick Hendrick Stumph. Als koornoten worden genoemd: Herman Crabbenborgh, Severijn Huijninck, Johan Knoll, Peter Bruijninck, Jacob Crabbenborgh en Herman Tongeloe.

't Schrift is ofschoon sierlijk geschreven toch slecht leesbaar, mede door bepaalde afkortingen en latijnse uitdrukkingen. Daarom zal toegevoegd worden een lijst met verklarende teksten.

Om uw interesse te wekken hier alvast een lijst van alle voorkomende familienamen. Het afgeronde werkstuk zal binnenkort, eind 1994 of begin 1995, verschijnen.

Met dank aan de samenstellers, namens dezen,
A.J. Vos.

Voorkomende familienamen in het Breucken prothocoll (1715-1734)

Aagten (Achten - Aeghten) - Groot en Klein Avinck - Beerentsen - Beerten - Beerninck - Bloemendaal -
Bijteman - Bockers - Boekelder - Boeyinck - Borghijinck - Bourmans - Boswever - Bronckhorst - Bruyninck -
Busman - Breukkers - ten Bruntel - Colkman - Coolmans - Crabbenborgh - Crabben - Craghten - Crousen -
Clumperinck - Groot en Klein Dieperinck - Domhoff - Donderwinckel - te Dorsthorst - van Dunnewolt -
Dupré - Ebbinck - Eeckelder (Ekeler) - Eeftinck - Evers - Gelsinck - Geusinck - Gierkinck - Grobben -
Goldewijk - Gosselinck - Go(o)vers - Harberts - Hartman - van Harxen - ten Have - in den Haer - Heusels -
Heeminck - Hennekes - Heessinck - Henray - Hoenderboom - Hommelinck - Hol(le)weg - Holkenborgh -
Hilderinck - Hulshof(f) - Hummelinck - Huyninck - Ikinck - Jaspers - Jalinck - Jansen - te Kevelaer -
Keller (Kelder) - Knippenborgh - Knippers - Knoll - Kosinck - Kreijl - Keuntjes - Klein Holkenborg - Krijgers
(K)onninger - (de) Kuijper(s) - Lanckvelt - van Leeuwen - Lokhorst - (in de) Maete - Manschott -
Marijn(en) - Meekes - Medeler (van Metelen) - te Molder - Nahuysmap - Nijenhuis - Nijkamp - Nijrolder -
Nijvanck - Obbinck - Oldemaete - Olieslager - aen de Plaete (te Plate) - Papenborgh - Planten - te Passcher -
Pillen - Penterman - Portier - Pleckenpoll - Peters - Reesinck - Reynders - te Rietbargh - te Roller - Rouhorst -
Schilder - Schrader - Schutten - Schilderinck - Stumph - Sterneborgh - Stottelder (Stoteler) - Sironde -
Slott - Steegers - Slikerman - Syberinck - Spexgoor - Sprekelder - Swaters - Tankinck - Teppers - Tiller -
Toebes (Toebus) - (van) Tonderlo - aen de Veluwe - Velders (Vellers) - Voss - Vosstede - Waanders -
Weevers - Wessels - Westerman - Wegcheler - Wichers - Wolters - Woperijse - Weijenborgh - IJzereve -
Zeesinck - Zeegendijck.

Melkdiploma

Toen mijn vrouw, afkomstig uit de stad Haarlem, voor het eerst hoorde dat mijn zusters een melkdiploma hadden gehaald in hun jonge jaren, kon ze dat maar nauwelijks geloven. Voordat ik zelf op studie ging heb ik ook eens een paar keer onder een koe gezeten op een driepoots krukje, dat men melkstoel noemde. Maar na twee keer had mijn vader het al gezien en sprak de nooit te vergeten woorden:

*"Komt 'r maor onder hen, want 't wort toch niks,
straks bunt de beeste nog dröge umdat ze de melk optrekt".*

Achteraf bleek, dat het met de pen omgaan mij een beetje beter lag, dan een echte boer of tegenwoordig agrariër te worden. Maar terug naar het onderwerp. Vlak na de Tweede Wereldoorlog was het kunnen melken met de hand op de boerderij van groot belang. De melkmachine was nog niet uitgevonden of van toepassing en toch groeide de veestapel en met name het aantal koeien gestadig op de meeste bedrijven.

Volgden mijn broers na de lagere school hun opleiding op de 'landbouwschool' en gingen mijn zusters naar de 'huishoudschool' toch werd het melkdiploma thuis op de boerderij gehaald aan het einde van de melkcursus, gegeven door ervaren en erkende melkers.

Er was een tijd - en daarvan is het nu volgende stuk een goed voorbeeld, - dat het melken niet alleen werd gezien als 'vrouwenarbeid', ofschoon de mannen ook molken, maar als een serieuze en belangrijke functie, om de produktie optimaal te doen zijn.

Nu dan het "Reglement voor het melken", uitgegeven of bewaard in het Museum voor Historisch Landbouw-techniek.

Inleiding door Anton Vos.

*Ai, een brief bij de bus. Dan was het mis.
Busselarije.*

Het leven van de bus.

*Door de melkfabriek in Lichtenvoorde zijn wij van ijzer tot melkbus uitverkoren.
Toen werd ik besteld, door een boer uit Marienveld.*

Reglement voor het melken

- I** Gij zijt het, aan wien de veehouder toevertrouwt de vruchten zijner onderneming te verzamelen.
- II** Gij zult niet met ongereinigde handen, noch met onreine emmers aan uwen arbeid gaan, opdat niet de heerlijksten aller voedingsstoffen door u bedorven worden.
- III** Gij zult welgemoed uw werk tegemoet gaan, opdat er vrede is, niet alleen in u, maar ook om u, bij uw vee.
- IV** Gij zult rechtop zitten, opdat uw arbeid u niet tot last zij.
- V** Gij zult niet denken aan hetgeen niet bij u is, noch aan hetgeen bij u was, noch aan hetgeen bij u komen zal, want uw arbeid vraagt u geheel en al.
- VI** Gij zult niet dommelen of slapen.
- VII** Gij zult niet praten.
- VIII** Gij zult niet zingen, niet schelden, niet vloeken.
- IX** Gij zult van het begin tot het einde behoorlijk onafgebroken doormelken, zonder dat uwe polsen vermoeid worden, opdat gij laat blijken een goed melker te zijn.
- X** Gij zult de koeien behoorlijk uitmelken, niet één, niet twee, niet drie, maar alle vier kwartieren zullen zorgvuldig geledigd zijn, opdat gij loont te weten, dat gij het zijt, die beslist dat de koeien veel melk zullen geven, dat gij het ook zijt, die beslist dat de koeien beste melk zullen geven.

Archeologie in Lichtenvoorde Opgraving havezate Harreveld -wordt vervolgd-

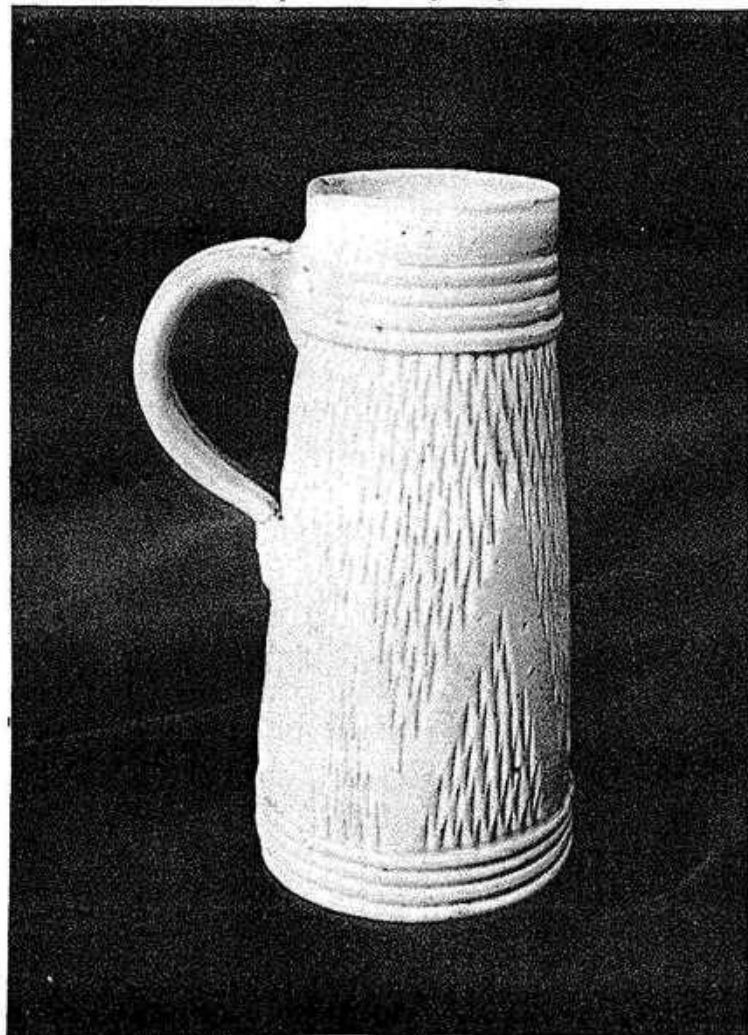

Het meest grootschalige project uit de geschiedenis van de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde is in oktober 1994 afgesloten met het uitkomen van het boek 'Harreveld doorgrond' en de ingebruikname van de vitrine met bodemvondsten in dorps huis 't Kempken in Harreveld.

Nog is diezelfde maand bleek echter dat er sprake was van een tijdelijke afsluiting van de activiteiten. 't Anker, de justitiële behandelingsrichting die is verzezen op de plaats van de voormalige havezate Harreveld, heeft namelijk uitbreidingsplannen.

De nieuwe vleugel van 't Anker is gepland op een plek die archeologisch interessant is. Een gedeelte van de dwarsgracht, beschoeiingen, funderingen en nieuwe vondsten mogen hier verwacht worden. In ieder geval zal ons beeld van de havezate verder gecompleteerd worden. Over opgravingen voorafgaande aan de bouw is inmiddels contact opgenomen met Jongerenhuis Harreveld. Hier is men, in geval van uitbreiding, bereid ons alle ruimte voor archeologische waarnemingen te geven.

Over het verdere verloop leest U te zijner tijd in De Lichte Voorde meer.

(foto Godfried Nijs, Lichtenvoorde)

SNELLE bierkan (schaal 1:4)

- HAR.vijver 1948
- 1550-1600
- Duitsland (Siegburg)
- 9,8/20,1
- steengoed
- gedraaid, kerfsnede, zoutglazuur

Een bodemvondst uit 1948

Terwijl de A.W.L. alweer bezig is met het vervolg van de opgravingen in Harreveld, is een bodemvondst boven water gekomen die waarschijnlijk stamt uit de allereerste 'opgraving' op het terrein van de voormalige havezate.

Na de brand die in januari 1948 het jongensinternaat teisterde werden er in de directe nabijheid van de gebouwen twee brandvijvers aangelegd. Bij het uitgraven van de vijver voor de hoofdingang werden 'zwarte muurresten' en de gracht gevonden 'waar honderden scherven uit te voorschijn kwamen Thielen gaat er vanuit dat hier de voorgevel van de oude havezate gevonden is. Hoogstwaarschijnlijk zijn toen echter de restanten gevonden van de poort die toegang gaf tot het hoofdterrein. In 1992 is deze poort door de A.W.L. in zijn geheel opgegraven. Het ligt voor de hand dat bij de aanleg van de brandvijver ook min of meer complete voorwerpen zijn gevonden waar ook toen al een zekere (historische) waarde aan werd gehecht.

Zo kwam mijn oudoom Wim Nijs (1888-1979), toenmalig hoofd der school in Harreveld, in bezit van de hieronder beschreven vondst. Via hem werd het eigendom van mijn peetoom Theo Nijs die er mij op attendeerde naar aanleiding van de opgravingen in Harreveld.

Het gaat om een vrijwel complete 20 cm hoge bierkan afkomstig uit het Duitse Siegburg. Alleen onderaan bij de voet ontbreekt een scherf. Als datering van deze 'snelle' zoals de officiële benaming luidt, geldt de periode van 1550 tot 1600. In Siegburg worden in die tijd fraai versierde steengoed kannen gemaakt, veelal rijkelijk voorzien van appliques. Door middel van deze kleiplaatjes werden allerlei bijbelse en wereldlijke tafereelen uitgebeeld. Een fragment van een zo'n rijkversierde kan kwam tevoorschijn uit put 4. Hierop is de onthoofding van Johannes de Doper te herkennen.

In vergelijking met dergelijke luxe produkten is deze snelle eenvoudig gedecoreerd. Desondanks worden zulke kannen in dergelijke staat maar zelden in vondstcomplexen aangetroffen. Door de ruitvormige kerfsnede versiering is de datering misschien wat scherper te stellen: ze komt alleen voor op kannen die gemaakt zijn in de periode 1590 tot 1600.

In die tijd hadden Goossen van Raesfelt en zijn vrouw Ursula de havezate in hun bezit. Van hen is bekend dat ze zeer geregeld op Harreveld verbleven. Het lijkt aannemelijk dat deze bodemvondst eens deel uitmaakte van hun huishouden op de havezate.

Namens de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde,

Godfried Nijs

Geraadpleegde literatuur:

Lunsingh Scheurleer, D.F., Vondsten uit de kasteelgracht, in: Borch tot Verwolde-Swemle, E.C. van der, *Ammersoyen, bijdragen tot de geschiedenis van het kasteel, de heerlijkheid en de heren van Ammersoyen*, Zutphen 1986.

Nijs, G. en H. Manschot-Tijdink, *Harreveld doorgrond, historisch- archeologisch onderzoek naar 'eene oude haevesaete'*, Doetinchem 1994.

Reincking-von Bock, G., *Steinzeug*, Keulen, 1986.

Thielen, Th.A.M., *Geschiedenis van de enclave Groenlo-Lichtenvoorde*, Zutphen, 1966.

Aanwinsten bibliotheek

In de tweede helft van 1994 mochten we de volgende aanwinsten aantekenen.

Boeken:

Harreveld doorgrond. Historisch-archeologisch onderzoek naar 'eene oude havesaete' door Godfried Nijs en Hermine Manschot-Tijdink.

Ontvangen bij opening 't Anker te Harreveld.

'n Spierken Zuver Grols, door H.B.M. Temminghoff.

Uitgegeven door de Oudheidkundige Vereniging Groenlo.

Jaarboek Achterhoek en Liemers 1995, no.18

Onder redactie van de Mr. H.J. Steenbergenstichting.

Periodieken:

De Schaorpaol, no. 94/3 en 94/4.

Periodiek van het Staring Instituut.

Het Hoenderboom, no. 25 en no. 26 van 1994.

Periodiek van de Oudheidkundige Vereniging Zuwent.

Freriksnieuws, no. 69, no. 70 en no. 71 van 1994.

Periodiek van de vereniging "Het Museum" te Winterswijk.

Old-Nee, no. 41 van juli 1994.

Orgaan van Historische Kring Neede.

Old Ni-js, no. 24 1994.

Kroniek van Eibergen, Beltrum, Rekken en Zwolle.

Kronijck van Deutekom, Salehem en oock van Gander, no. 71, no. 72 en no. 73 van 1994.

Ontvangen van Oudheidkundige Ver. Zelhem.

A.D.W. augustus 1994.

van Historische Werkgemeenschap Aalten, Dinxperlo en Wisch.

Gelders Erfgoed, no. 94/3, no. 94/4 en 94/5.

van G.O.C.

Alledaagse Dingen, no. 94/2, 94/3 en 94/4.

Orgaan van Nederlands Centrum voor Volkscultuur.

Al deze boeken en periodieken (en vele andere) zijn in te zien en te leen bij onze bibliotheek.

Voor informatie contact opnemen met de bibliothekaris,

de heer: J.C. Wansing, Wilgenstraat 6, 7131 ZP Lichtenvoorde

telefoon 05443-74299

G.J.A. Eppingbroek

Aanwinsten foto-archief

- * Ontvangen van de heer J. Willink uit Winterswijk (via de heer Eppingbroek) 110 journalistieke foto's uit Lichtenvoorde.
- * Ontvangen van de familie Eppingbroek te Winterswijk:
 - 10 foto's van de excursie naar Huis Bergh op 15 mei j.l.
 - 8 foto's van de Oud Achterhoekse dagen op Erve Kots op 23 en 24 juli 1994
 - 6 foto's van historische plekjes in Neede en Borculo
 - 2 ansichtkaarten van Lichtenvoorde.
- * Door de heer J. Kruip werd ik in de gelegenheid gesteld reproducties te maken van 24 foto's van de feestelijkheden en versieringen bij de viering van het 1000 jaar bestaan.
24 dia's en 24 foto-reproducties.
- * Door de heer Willemsen van de Oude Aaltenseweg in de gelegenheid gesteld om een reproductie te maken van een foto van een schilderij van het vroegere tolhuis aan de Varsseveldseweg.
- * Uit de nalatenschap van mevrouw B. Vrijhoef ontvangen via de heer G. Menting:
 - 2 foto's over het 1000 jaar bestaan 1946,
 - 2 foto's van schoolreisjes naar Schiphol in 1963 en 1966 van de RK Meisjesschool.

Alle gevers langs deze weg hartelijk dank.

G.J.A. Eppingbroek

Personalia

In de periodiek no. 29 van juli 1994 stond een saldo van 137 leden vermeld. Uitgaande van deze stand zijn er in het tweede half jaar van 1994 de volgende mutaties geweest.
(Opname per november 1994)

Nieuwe leden

mvr. G. Bakker-Hooglugt	de Dommel 30	Goirle
H. de Vries	Kerklaan 12	Apeldoorn
H.H.J. Bennink	Polbrug 10	Eibergen
B.A.G. Rouwhorst	Dorpsstraat 1a	Zieuwent
mvr. I. Gregoor-Boschker	Lindeboomweg 14	Harreveld
mvr. W.C.H. Buijnink-Wennink	Rapenburgsestr.15	Lichtenvoorde
B.H. Boschker	Blaauwgeersstraat 11	Harreveld

Allen nogmaals van harte welkom gewenst in onze vereniging.

Overleden

mvr. H.Th. Hooglugt-Huinink	Franciscanerhof 2	Lichtenvoorde
mvr. G. Vrijhoef	Lievelderweg 24	Lichtenvoorde
mvr. B.G. Colenbrander	Rapenburgsestraat 33	Lichtenvoorde
J.F.W. Buijnink (erelid)	Rapenburgsestraat 15	Lichtenvoorde

Bedankt

Fam. H. Kruij	Damstraat 7	Aalten
---------------	-------------	--------

Adreswijziging

Naam	Nieuw adres	
Resy Tanck	Schatbergstraat 40	Lichtenvoorde
Elke Wopereis	Rentenierstraat 37	Lichtenvoorde

Door de verwerking van deze mutaties is de stand van het ledental gekomen op 139, per 1 december 1994.

Van de 139 leden komen er 33 van buiten de gemeente Lichtenvoorde.

Hierbij verzoek ik alle leden dringend eventuele adreswijzigingen of andere mutaties als opzegging lidmaatschap of aanmelding van een nieuw lid enzovoort, tijdig schriftelijk door te geven aan

de leden-administrateur,

G.J.A. Eppingbroek
Kockoekstraat 16
7102 AZ Winterswijk
tel. 05430-15408

Adressen bestuur Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde:

A.J. Vos <i>voorzitter</i>	Patronaatsstraat 43	7131 CE Lichtenvoorde	tel. 05443-75326
A.W. Driessen <i>secretaris</i>	Schatbergstraat 60	7131 AS Lichtenvoorde	tel. 05443-72823
G.J.A. Eppingbroek <i>penningmeester</i>	Koekoekstraat 16	7102 AZ Winterswijk	tel. 05430- 15408
H.J.A. te Brake <i>werkgroep excursies</i>	Verdistraat 9	7131 AS Lichtenvoorde	tel. 05443-72117
H.J. Krabbenborg <i>dialectgroep</i>	Boschlaan 3	7131 RA Lichtenvoorde	tel. 05443-71936
B.H.W. van Lochem <i>werkgroep genealogie</i>	Dorpsstraat 24b	7136 LL Zieuwent	tel. 05445-2179
G.A.Th.M. Nijs <i>werkgroep archeologie</i>	Past. Sandersstr. 13	7131 BT Lichtenvoorde	tel. 05443-76947
J.C. Wansing <i>bibliothecaris/verkoop</i>	Wilgenstraat 6	7131 ZP Lichtenvoorde	tel. 05443-74299

Redactieadres:

R. Wissink Bilderdijkstraat 11 7131 NH Lichtenvoorde tel. 05443-71179

Digitale bewerking
Henk Hanselman
2013